

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

RIMAS BANYS, RŪTA SIMANAVIČIENĖ

DIFERENCIALINIS SKAIČIAVIMAS

VADOVĖLIS

VGTU leidykla TECHNIKA
Vilnius

Leidinių rekomendavo VGTU Fundamentinių mokslų fakulteto studijų komitetas

Recenzavo: prof. habil. dr. Eugenijus Manstavičius,
Vilniaus universiteto Matematikos institutas
doc. dr. Kristina Poškuvienė,
Kauno technologijos universiteto
Matematinio modeliavimo katedra
prof. dr. Aleksandras Krylovas,
Vilniaus Gedimino technikos universiteto
Matematinio modeliavimo katedra

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

VGTU leidyklos TECHNIKA
mokomosios metodinės literatūros knyga (2018-039-S)
<http://leidykla.vgtu.lt>

ISBN 978-609-476-147-8
eISBN 978-609-476-146-1
doi:10.20334/2018-039-M

Ši kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, be leidėjo sutikimo draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose. Dėl leidimo kreiptis el. paštu leidyba@vgtu.lt

Turinys

ĮVADAS.....	7
1. REALIEJI SKAIČIAI.....	8
1.1. Natūralieji, sveikieji, racionaliieji ir iracionalieji skaičiai.....	8
1.2. Skaičiaus modulis.....	9
1.3. Skaičių aibės režiai. Įdėtųjų atkarpų principas.....	10
Uždaviniai.....	13
2. SKAIČIŲ SEKA IR JOS RIBA.....	15
2.1. Skaičių seka. Ribos sąvoka.....	15
2.2. Nykstamosios ir neapžėtai didėjančios sekos.....	18
2.3. Konverguojančių sekų savybės.....	20
2.4. Tarpinės sekos konvergavimo dėsnis.....	23
2.5. Monotoninių sekų konvergavimas.....	24
2.6. Skaičius e	26
2.7. Posekiai.....	27
2.8. Sekos apatinė ir viršutinė ribos.....	29
2.9. Koši kriterijus.....	30
Uždaviniai.....	33
3. FUNKCIJA IR JOS RIBA.....	36
3.1. Funkcijos sąvoka.....	36
3.2. Funkcijų dariniai. Sudėtinė funkcija.....	38
3.3. Atvirkštinė funkcija.....	39
3.4. Funkcijos ribos sąvoka.....	40
3.5. Vienpusės ribos.....	44
3.6. Nykstamosios funkcijos.....	46
3.7. Ribų dėsniai.....	49
3.8. Dvi svarbios ribos.....	53
Uždaviniai.....	56
4. TOLYDUMAS.....	57
4.1. Funkcijos tolydumas.....	57
4.2. Funkcijos trūkio taškai.....	59
4.3. Tolydžių atkarpoje funkcijų savybės.....	60
4.4. Tolygusis tolydumas.....	65
Uždaviniai.....	67

5. IŠVESTINĖ.....	70
5.1. Grafiko liestinė. Išvestinės apibrėžimas	70
5.2. Funkcijos kitimo greitis	74
5.3. Diferencijavimo taisyklės	77
5.4. Elementariųjų funkcijų diferencijavimas	84
5.5. Neišreikštinių funkcijų diferencijavimas	86
5.6. Logaritminė išvestinė.....	89
5.7. Parametrinėmis lygtimis apibrėžtų funkcijų diferencijavimas	90
5.8. Funkcijos diferencialas	93
5.9. Aukštesniųjų eilių išvestinės.....	95
Uždaviniai	97
6. IŠVESTINĖS TAIKYMAS	102
6.1. Lygčių sprendimas Niutono metodu	102
6.2. Funkcijos ekstremumai. Būtinoji ekstremumo sąlyga.....	106
6.3. Vidutinės reikšmės teorema.....	109
6.4. Didėjančiosios, mažėjančiosios ir pastoviosios funkcijos.....	114
6.5. Pakankamos ekstremumo sąlygos.....	116
6.6. Funkcijos grafiko iškilumas. Perlinkio taškai	120
6.7. Lopitalio taisyklė	123
6.8. Teiloro formulė.....	127
6.9. Funkcijos grafiko brėžimas. Asimptotės	135
Uždaviniai	138
7. KELIŲ KINTAMŲJŲ FUNKCIJOS.....	142
7.1. Kelių kintamųjų funkcijos apibrėžimas	143
7.2. Dviejų kintamųjų funkcijos grafikas.....	147
7.3. Kelių kintamųjų funkcijos riba ir tolydumas	152
7.4. Dalinės išvestinės.....	160
7.5. Funkcijos pilnasis pokytis ir diferencialas.....	164
7.6. Sudėtinių ir neišreikštinių funkcijų diferencijavimas	170
7.7. Aukštesniųjų eilių dalinės išvestinės ir diferencialai	176
7.8. Dviejų kintamųjų funkcijos Teiloro formulė.....	179
7.9. Kelių kintamųjų funkcijos ekstremumai	182
7.10. Kryptinė išvestinė ir gradientas.....	188
7.11. Sąlyginiai ekstremumai.....	195
7.12. Didžiausioji ir mažiausioji funkcijos reikšmė uždaroje srityje	198
Uždaviniai	200
ATSAKYMAI	207
LITERATŪRA	215
DALYKINĖ RODYKLĖ	216